

Jack London

La Meksikano

Jack London

La meksikano

La rakonton tradukis Dorothea Kaiser, Frank Vohla kaj Hans-Georg Kaiser (Donjo, Frank & Cezar de la germana E-klubo Karapaco) en 2010.

I

NENIU sciis lian historion – liaj kunkonspirantoj plej malmulte. Li estis ilia »malgranda sekreto«, ilia »granda patrioto«, kaj je sia maniero li laboris same tiel por la venonta meksika revolucio kiel ili. Daŭris longe ĝis ili ekkomprenis tion; ĉar eĉ ne unu el la revolucia konsilio ŝatis lin. Je la tago, kiam li unuafoje enpaŝis iliajn ĉambrojn plenŝtopitajn de tre okupitaj homoj, ĉiuj suspektis lin – ke li estas spiono, ilo en la servo de la sekreta polico de Diaz. Tro multaj el liaj kamaradoj troviĝis ĉirkaŭe en Usono en civilaj kaj militaj prizonoj, kaj aliaj ligitaj al ĉenoj, estis kondukataj ĝuste en tiu tempo translimen kaj envicigotaj por pafmortiĝo ĉe adobomuro.

Je la unua rigardo la junulo ne faris bonan impreson al ili. Knabo li estis, ne pli olda ol dekok jarojn, ne tro granda laŭ sia aĝo kaj li klarigis, ke li nomiĝas Felipe Rivera kaj, ke li deziras labori por la revolucio. Jen ĉio – neniuj disipita vorto, neniuj plia klarigo. Li staris kaj atendis. Neniuj rideto estis sur liaj lipoj, neniuj afableco en liaj okuloj. La granda verva Paulino Vera sentis internan hororon. Jen io malpermesita, terure nepenetrebla. Estis io venena, io serpentecca en la nigraj okuloj de la junulo. Ili brulis kiel frida fajro, kvazaŭ kun vasta koncentrita amareco. De la vizaĝoj de la kunkonspirantoj li lasis vagi la rigardon al la skribmaŝino, ĉe kiu sidis la malgranda sinjorino Sethby, fervore laboranta. Liaj okuloj haltis je ŝiaj, sed nur por momento – ŝi levis okaze la rigardon -, kaj ankaŭ ŝi sentis la nedifineblan ion, kiu paŭzigis ŝin. Ŝi devis ankoraŭfoje tralegi la skribitan por trovi la fadenon de la letero.

Paulino Vera rigardis demandante al Arrellano kaj Ramos, kaj ili rigardis sin reciproke. La necer-teco de dubo kreskis en iliaj rigardoj. Tiu ĉi magra vizitanto estis la nekonato, kun ĉia minaco de nekonato. Oni tute ne komprenis lin, jen io tiom trans la horizonto de la honesteco de tiuj ĉi simplaj revoluciuloj, kies sovaĝa malamo kontraŭ Diaz kaj lia tiraneco estis finfine nur la malamo de honorindaj, simplaj patriotoj. Sed jen sentiĝis io alia, sed ili ne sciis kio estas. Sed Vera, kiu ĉiam estis plej verva, plej agema, finis la embarason.

»Tre bone«, li diris sobre. »Vi diras, ke vi volas labori por la revolucio. Demetu vian jakon! Pendigu ĝin tien. Mi montras al vi – venu - , kie estas la siteloj kaj la viŝtukoj. La planko estas malpura. Vi tuj komencos viŝi ĝin ĉi tie kaj en la aliaj ĉambroj. Ankaŭ la kraĉujoj bezonas purigadon. Poste ankoraŭ la fenestroj.«

»Ĉu ĝi estas por la revolucio?« demandis la junulo.

»Por la revolucio!« respondis Vera.

Rivera rigardis ilin ĉiujn fride kaj suspekteme kaj tiam demetis sian jakon.

»Estas en ordo«, li diris.

Nenion plu. Tagon post tago li venis al sia laboro, - por balai, lavbrosi kaj purigi ion. Li prenis la cindron el la fornoj, alportis karbojn kaj lignon kaj faris fajron, antaŭ ol la plej rezoluta el la aliaj venis al sia tablo.

»Ĉu mi rajtas dormi ĉi tie?« li demandis foje.

Aha! Tiel do - la mano de Diaz ekmontiĝis. Se li dormus en la ĉambroj de la konsilio, tio signifus, ke li havas aliron al iliaj sekretoj, al la nomlistoj, al la adresoj de la kamaradoj sur meksika tero. Oni rifuzis la peton, kaj Rivera neniam plu demandis pri tio. Ie li dormis, sed kie? Ie li manĝis. Sed kie kaj kion? Unufoje Arrellano ofertis kelkajn dolarojn al li. Sed Rivera kapskuante rifuzis la monon. Kiam Vera alpaŝis kaj provis trudi ĝin al li, li diris:

»Mi laboras por la revolucio.«

Antaŭprepari revolucion kostas monon, kaj la konsilio ĉiam estis premata. La membroj malsatis kaj laboris ĝiskolapse, kaj la plej longa labortago ne estis sufiĉe longa por ili, kaj tamen ŝajnis de tempo al tempo, kvazaŭ la revolucio starus kaj falus de nenio pli ol de kelkaj dolaroj. Foje, estis la unua fojo, ili ŝuldis du monatojn da lupago, kaj la luisto minacis elĵeti ilin - estis Felipe Rivera, la purigista knabo en la aĉaj trivitaj vestoj, kiu metis sesdek ordolarojn sur la pupitron de May Sethby. Kaj same alitempe. Tricent leteroj klake tajpitaj sur la okupataj skribmaŝinoj (Petoj pri subteno, pri agnosko de organizitaj laborgrupoj, urĝaj petoj al redaktoroj pri bonvolemaj mencioj kaj tiel plu) restis sur la tabloj kaj atendis pri afranko. La horloĝo de Vera malaperis - la malnova ora ripeta horloĝo, kiun li heredis de sia patro. La glata ora ringo je la ringofingro de May Sethby malaperis same. Estis malesperige, Ramos kaj Arrellano ŝiradis kolere siajn longajn lipharojn. La leteroj devis eliri, kaj en la poŝtejo ne estis kredito por la aĉetado de poŝtmarkoj. Jen Rivera surmetis la ĉapelon kaj foriris. Kiam li revenis, li metis mil ducendajn poŝtmarkojn sur la pupitron de May Sethby.

»Mi volus scii, ĉu la malbenita mono estas de Diaz?« diris Vera al la kamaradoj.

Ili tiris la palpebrojn supren, sed ne kuraĝis respondi la demandon. Kaj Felipe Rivera, la visĉifonulo por la revolucio, daŭrigis havigi al la konsilio oron kaj arĝenton, se necesis.

Sed ankoraŭ nun ili ne kapablis ŝati lin, ĉar ili ne konis lin. Li iris siajn proprajn vojojn, ne fidis al ili kaj malakceptis ĉiujn provojn pri alproksimiĝo. Kaj spite al lia juneco neniu ekkuraĝis eldemandi lin.

»Granda kaj soleca spirito, eble, mi ne scias«, diris Arellano embarasita.

»Li tute ne estas homo«, diris Ramos.

»Lia animo estas elsekigita«, diris May Sethby. »Lumo kaj ridado estas elbruligita de li. Li similas al mortinto kaj estas tamen terure vivanta.«

»Li iris tra la inferon«, diris Vera. »Neniu viro aspektas tiel, kiu ne estas irinta tra la infero - kaj tamen li estas ankoraŭ junulo.

Tamen ili ne povis ŝati lin. Li neniam parolis, neniam demandis, neniam proponis ion. Li aŭskultis sen esprimo kiel morta aĝo, nur liaj okuloj lumis en frida brilo, dume la aliaj pli kaj pli laŭte kaj pli pasie parolis pri Meksiko. Tiam liaj okuloj glitis de vizaĝo al vizaĝo, de parolanto al parolanto, kvazaŭ borantaj kiel inkandeska glacio, kio ĝenis ilin, kaj kio konsternis ilin.

»Li ne estas spiono«, konfidis Vera al May Sethby. »Li estas patrioto - notu tion, la plej granda patrioto el ni ĉiuj. Mi scias tion, mi sentas. Kun mia koro kaj mia menso mi sentas ĝin. Sed lin mi tute ne konas.«

»Li havas danĝeran temperamenton«, diris May Sethby.

»Mi scias«, diris Vera kun sento de hororo. »Li rigardis min per siaj okuloj. Ili ne amas, ili minacas kaj estas sovaĝaj kiel tiuj de tigo. Se mi perfidus nian aferon, li mortigus min, tion mi scias. Li ne havas koron. Li estas senkompata kiel ŝtalo, akra kaj frida kiel frostoj. Li estas kiel lunlumo en vintra nokto, kiam viro frostmortas sur la supro de montaro. Mi timas nek Diazon nek ĉiujn liajn murdistojn, sed tiun Rivera mi timas. Li estas kiel spiro de l' Morto.«

Tamen estis Vera, kiu persvadis la aliajn doni al Rivera la unuan taskon postulantantan konfidon. La kontakto inter Los-Anĝeleso kaj la suda Kalifornio estis interrompita. Tri el la kamaradoj devis fosi siajn proprajn tombojn kaj tiam oni pafmortigis ilin. Du pliaj estis prizonuloj de Usono en

Los-Anĝeleso. Juan Alvarado, la federacia generalo estis monstro. Li trakrucis ĉiujn iliajn planojn. Ili ne plu povis ligi kontakton al la aktivaj revoluciuloj kaj al la ekaktivaj kamaradoj en la suda Kalifornio.

La juna Rivera ricevis instrukciojn kaj estis sendita al la sudo. Kiam li revenis, la komunikada linio estis replektita kaj Juan Alvarado estis morta. Oni trovis lin kun tranĉilo profunde pikitan en la bruston, en la lito. Tio transiris la instrukciojn al Rivera, sed oni ne demandis lin, kaj li diris nenion. Sed ili rigardis sin reciproke kaj havis sian opinion pri tio.

»Mi estis dirinta tion al vi«, opiniis Vera. »Diaz devas timi tiun junan viron pli ol iun alian. Li estas la mano de Dio.«

La danĝera temperamento pri kiu paroliss May Sethby, kaj kiun ĉiu el ili rimarkis, evidentiĝis ankaŭ en korpa rilato. Jen li aperis kun disŝirita lipo, jen kun blue kaj brune batita vango, jen kun ŝvelinta orelo. Estis klare, ke li ie en tiu mondo, en kiu li manĝis kaj dormis kaj havigis monon al si kaj vivis vivon, pri kiu ili sciis nenion, havis ofte kverelon. Post kelke da tempo li fariĝis kompostisto en la eta revolucia semajngazeto, kiun ili eldonis. Ĉeokaze ne estis ebla al li komposti ion, ĉar liaj fingraj membroj estis defrotitaj kaj disbatitaj, ĉar liaj dikfingroj estis vunditaj kaj rigidaj aŭ ĉar tiu aŭ tiu brako pendis senforte malsupren, dume lia vizaĝo tordiĝis en silenta doloro.

»Vagabondo« diris Arrellano.

»Frekventanto de aĉaj lokoj«, diris Ramos.

»Sed de kie li ricevas la monon?«, demandis Vera. »Mi ĵus eksciis, ke li pagis la paperkalkulon – cent kvardek dolarojn.«

»Estas liaj forestoj«, diris May Sethby, »li donas neniam klarigon.«

»Ni observu lin«, proponis Ramos.

»La spiono mi ne volus esti«, diris Vera. »Mi timus, ke vi neniam denove revidus min, krom ĉe mia entombiĝo. Lia pasio estas terura, li eĉ ne permesus, ke Dio staras inter li kaj sia pasio.«

»Antaŭ li mi sentas min kiel infano«, koncedis Ramos.

»Por mi li estas la enkorpiĝinta forto, li estas la prahomo - la sovaĝa lupo, la atakanta sonserpento, la pikanta centpedulo«, diris Arrellano.

»Li estas la karniĝinta revolucio«, diris Vera. »Li estas la flamo kaj la spirito de ĝi, la nesatigebla krio por venĝo, kiu ne eligas krion, sed buĉas sen bruo. Li estas la detruanta anĝelo moviĝanta tra la ankoraŭaj gardantoj de la nokto.«

»Mi povus plori pro li, li konas neniun«, diris May Sethby. »Li malamas ĉiujn homojn. Li estas sola... soleca.« Ŝia voĉo eksingultis, kaj ŝiaj okuloj vualiĝis.

La agadoj kaj la tempoj de Rivera estis vera sekreto. Estis periodoj, kiam ili ne vidis lin dum semajno. Unufoje li forestis dum tuta monato. Tio estis tiom pli enigma, ĉar ĉe sia reveno li ĉiam sen klarigo senvorte metis ormonerojn sur la pupitron de May Sethby. Alitempe li pasigis tagojn kaj semajnojn, sian tutan tempon kun la konsilio. Kaj en aliaj malregulaj periodoj li preferis malaperi en la plej valora tempo de la frua mateno ĝis vespere. En tiaj tempoj li venis malfrue kaj restadis longe. Arrellano vidis lin eĉ en noktomezoj kompostantan tekstojn kun ŝvelintaj manoj aŭ lipo ĵus fendigita kaj ankoraŭ sanganta.

II

La tempo de la krizo proksimiĝis. Ĉu okazus ribelo aŭ ne, tio dependis de la revolucia konsilio, sed la konsilio troviĝis en granda embaraso. La monbezono estis pli granda ol iam, dume fariĝis pli kaj pli komplike havigi monon. La patriotoj donis sian lastan cendon kaj ne plu kapablis doni ion. La rellaboristoj, do peonoj fuĝintaj en la ekzilon, donis duonon de sia mizera salajro. Sed oni bezonis pli da mono. La kordisrompa, konspira streĉiga subfosada laboro promesis fruktojn. La tempo estis matura. La revolucio aŭaŭis. Ankoraŭ plia puŝo, ankoraŭ lasta heroa streĉiĝo, kaj la aŭaŭ-montrilo moviĝus al la venkoflanko. Ili konis sian Meksikon. Foje ekigite la revolucio zorgus por si mem. La tuta Diaz-maŝino renversiĝus kiel kartodomo. La limregionoj estas pretaj por la ribelo. Jankio kun cent sindikataj viroj de la sindikato ¹IWW atendis la vorton por transpaŝi la limon por konkeri Malsupran Kalifornion. Sed ili bezonis fusilojn. En la tuta lando kaj rekte ĝis la Atlantiko la konsilio en kontakto kun ili ĉiuj bezonis fusilojn, kaj ĉiuj ili bezonis fusilojn: aventuristoj, kavaliroj de k hazardo, banditoj, seniluziigintaj usonaj sindikatanoj, socialistoj, anarkiistoj, kruduloj, meksikaj ekzilitoj, peonoj fuĝintaj de la sklaveco, minolaboristoj, kiujn oni skurĝis en la prizonoj de Coeur d'Alene kaj Koloradio, kaj kiuj tial estis precipe venĝavidaj kaj batalemaĵaj – ruiniĝintoj kaj rubuloj el freneze komplikigita mondo. Fusiloj kaj municio! Fusiloj kaj municio! Jen la eterna krio!

Se tiu ĉi bankrotiĝinta, venĝavida bando estus foje ĵetita trans la limon, la revolucio komenciĝus. La doganajn oficejojn, la nordajn importhavenojn oni konkerus. Diaz ne povus rezisti, li ne kuraĝis ĵeti la plimulton de sia armeo kontraŭ ili, ĉar li devis teni la sudon, ĉar ankaŭ en la sudo disvastiĝus la flamo de ribelo. Urbo post urbo devus kapitulacii, federacia ŝtato post federacia ŝtato devus ekŝanceliĝi kaj renversiĝi. Kaj laste venus de ĉiuj flankoj la marŝo de la venkanta armeo de la revolucio al Meksikurbo, kiu inkludus la lastan fortikaĵon de Diaz.

Sed la mono. La virojn ili havis, kaj tiuj atendis sen pacienco la fusilojn. Ili konis la komercistojn, kiuj vendus kaj liverus fusilojn al ili. Sed la konsilio estis elĉerpinta sian forton ĉe la nutrado de la revolucio. La lasta dolaro estis eldonita, la lasta helpofonto barita, la lasta malsatanta patrioto melkita kiel bovino kaj la granda aventuro ankoraŭ nun tremis ŝvebante sur la pesilo de decido. Fusiloj kaj municio! Oni devas armi la ĉifonitajn batalionojn. Sed kiel? Ramos vee plendis pri sia konfiskita posedaĵo. Arrellano lamentis pri la disipo, kiun li ekzercadis en sia juneco. May Sethby cerbumis, ĉu ne ĉio estus irinta pli bone, se la membroj de la konsilio en la pasinteco estus estintaj pli ŝparemaj.

»La penso frenezigas min, ke la libero de Meksiko pro kelkaj miloj da aĉaj dolaroj aŭ prosperu aŭ falu!« diris Paulino Vera.

La vizaĝoj de ĉiuj esprimis desperon. José Amarillon, ilian lastan esperon, ĵuskonvertiton, kiu promesis monon al ili, oni kaptis en sia haciendo en Chihuahua kaj pafmortigis lin antaŭ sia propra stalomuro. La mesaĝo ĝuste estis alveninta.

Rivera, kiu surgenue frotlavis la plankon, rigardis supren, kun la viŝtuko en la mano kaj kun nudaj etenditaj brakoj makulitaj de kota sapakvo.

»Ĉu kvinmil da dolaroj sufiĉus?« li demandis.

Ili rigardis lin mirigite, Vera kapjesis kaj glutis, li ne povis eligi vorton, sed nova espero vigligis lin subite.

¹ IWW = Industrial Workers of the Word (Industriaj Laboristoj de k Mondo, revolucia sindikato fondita en la jaro 1905 en Usono.)

»Mendu la fusilojn«, diris Rivera, kaj tiam li permesis al si la plej longan paroladon, kiun ili iam ajn aŭskultis de li. »Ne estas multe da tempo, post tri semajnoj mi alportos al vi la kvinmilon. Tio estas en ordo. sufiĉe. La vero fariĝos pli varma por tiuj, kiuj batalos. Krome, pli rapide mi ne povus fari tion.«

Vera batalis kun si mem. Estis nekredeble. Tro da esperoj jam frakasiĝis, de kiam li komencis la revolucion ludon. Sed li emis kredi al la ĉifonita frotlava junulo de la revolucio kaj tamen ne kuraĝis fidi lin.

»Vi estas freneza«, li diris.

»Post tri semajnoj«, diris Rivera. »Mendu la fusilojn.«

Li ekstaris, ŝovis la manikojn de la ĉemizo malsupren kaj surmetis la jakon.

»Mendu la fusilojn«, li diris.

»Mi nun foriras.«

III

Post longa kurado kaj hastado, sennombraj telefonaj interparoloj kaj sakroj oni kunsidis en la nokto en la kontoro de Kelly. Kelly estis ĝis la oreloj en negocoj, kaj krome li malfeliĉis. Li kontrakte devigis la boksiston Danny Ward el Nov-Jorko, kaj li aranĝis boksbatalon inter tiu Billy Carthey, kiu okazu post tri semajnoj. Kaj nun Carthey de du tagoj, zorgeme kaŝita kontraŭ la okuloj de la sportreporteroj, devis kuŝi en la lito pro grava vundiĝo. Ne estis alia ulo, kiu povus anstataŭi lin. Kelly kiel frenezigiĝinte telegrafis pro kiu ajn akceptebla boksisto de la leĝera peza klaso en la usona oriento, sed ĉiuj estis ligitaj al interkonsentiĝoj kaj kontraktoj. Sed nun li havis esperon, eĉ se nur feblan.

»Vi havas infere bonajn nervojn!« diris Kelly, dume li rigardis ekde la momento, kiam ili kunestis. En la okuloj de Rivera ekfulmis malice, sed lia vizaĝo konservis sian neskeueblan esprimon.

»Mi povas nokaŭti Wardon«, estis ĉio, kion li diris.

»Kiel vi povas scii tion? Ĉu vi iam vidis boksi lin?«

Rivera nee skuis la kapon.

»Li povas detrui vin per unu mano kaj fermitaj okuloj«.

Rivera suprentiris la ŝultrojn.

»Ĉu vi havas nenion por diri?« grumblis la batalaranĝisto.

»Mi povas nokaŭti lin.«

»Ĉu vi efektive jam iam boksbatalis?« demandis Mikaelo Kelly. Mikaelo estis la frato de la aranĝisto, li posedis la Yellowstone-bilardejojn kaj enspezis multe da mono je la boksbataloj.

Rivera favoris lin per severa senresponda fiksa rigardo.

La sekretario, nepre sportkorpa junulo de karakteriza sportista tipo, rikanis kvazaŭ aŭdeble.

»Nu, vi konas Roberts«, rompita Kelly la venenan silenton. »Li jam devus esti ĉi tie. Sed sidiĝu kaj atendu, ankaŭ se vi ne havas bonŝancon laŭ via magra aspekto. Mi ne povas oferti trompmaĉon al la publiko. La lokoj ĉe la ringo estas pagitaj per dekkvin dolaroj, kiel vi scias.«

Kiam Roberts alvenis, li evidente estis ebrieta. Li estis alta, svelta, longmembra homo, kaj lia irado kiel lia dirado estis trankvila kaj treniĝema.

Kelly tuj celis la kernon de la afero.

»Diru foje, Roberts, vi ja fanfaronis pri la malkovro de tiu ĉi malgranda meksikano. Kiel vi eks-ciis tion, ke Carthey rompita la brakon al si? Kaj nun tiu malgranda flava ulo havas la impertinentcon hodiaŭ enflugi ĉi tien kaj diri, ke li intencas iri en la ringon por Carthey. Kion vi pensas pri tio?«

»Jam en ordo, Kelly«, estis la treniĝanta respondo. »Li kapablas boksi.«

»Vi ja ne eble volas konvinki min pri tio, ke li povas venki Wardon«, diris Kelly atakeme. Roberts pripensis la aferon.

»Ne, tion mi ne volas aserti. Ward estas boksmasino. Sed li ankaŭ ne tuj dishakos Riveran. Mi konas Rivera. Li neniam sendefendigas sin, mi almenaŭ ankoraŭ ne vidis tion. Kaj li boksas per ambaŭ manoj same bone. En ĉiu pozicio li povas kroĉi svenigajn batojn.«

»Nu bone, sed kiun ŝancon li havas? Vi trejnita boksistojn dum via tuta vivo. Mi demetas mian ĉapelon pro viaj fakaj konoj. Ĉu li povas doni ion al la publiko por la mono?«

»Tion certe, kaj krome li faros multajn problemojn al Ward. Vi ne konas la knabon, sed mi lin konas. Mi malkovris lin. Li ne havas malfortan flankon. Li estas pura diablo. Se iu demandas vin, vi povas diri, ke li estas sorĉista majstro. Ward kaj vi ĉiuj ege malfermos la okulojn. Mi ne volas aserti, ke li venkos Wardon, sed ĉiukaze li montros siajn kapablojn, tiel, ke vi ĉiuj vidos la novan viron je li.«

»Bone«. Kelly turnis sin al la sekretario. »Telefonu Wardon. Mi promesis al li, se indus la penon. Li estas ĝuste transe en la Yellowstone-oficejo kaj vetludas kiel kutime.« Kelly turnis sin denove al Roberts.

»Kion vi volas trinki?«

Roberts trinketis el sia glaso kaj malŝarĝis sian animon.

»Mi ja ankoraŭ ne rakontis al vi kiel mi trovis la junulon. Antaŭ kelkaj jaroj li aperis en la kampajo. Mi ĵus trejnigis Prayne por la batalo kontraŭ Delanay. Prayne estas fia ulo. Ne estas eĉ fajrero da kompatado en li. Li terure traktis sian partneron, kaj mi povis trovi neniun, kiu havis la emon trejni kun li. Jen mi rimarkis tiun malgrandan malsatan meksikanon, kiu ĉiam vagadis ĉi tie kaj observis ĉion. Mi estis malesperiginta kaj ne sciis kion fari. Jen mi tiris lin al mi, surmetis al li la boksgantojn kaj puŝis lin en la ringon. Li estis pli rezistema ol tanita ledado, sed malforta. Kaj ĉe tio li ne sciis eĉ literon de la alfabeto de la boksarto. Prayne faris pomokaĉon el li. Sed li tamen eltenis du rondojn, antaŭ ol li laciĝis. Estis nenio alia krom la malsato. Ĉu li estis frakasita? Vi ne estus rekoninta lin. Mi donis al li duonon de dolaro kaj ion bonan por manĝi. Vi devus esti rigardinta lian lupecan malsaton, kiam li voris ĝin. De tagoj li ne manĝis eĉ nur buŝplenon. Nun li estas sata pri la boksado, mi pensis. Sed je la venonta tago li revenis, rigida kaj vundita, sed avida pri tio denove perlabori duonon de dolaro kaj bonan tagmanĝon. Kaj iom post iom li fariĝis pli kaj pli kapabla. Li estas la naskita boksisto kaj nekredible obstina. Li ne havas koron. Li estas peco de glacio. Kaj en la tuta tempo, kiam mi jam konas lin, ni parolis eĉ ne dek vortojn kune. Li ne babilaĉas, sed li faras sian laboron.«

»Mi vidis lin«, diris la sekretario. »Li laboris sufiĉe ofte por vi.«

»Ĉiuj ĉi elstaraj buboj elprovis sin ĉe li«, respondis Roberts, »kaj li ja lernis de ili. Mi vidis kelkajn el ili, kiujn li povus nokaŭti. Sed lia koro estis ie alia. Mi pensas, ke li neniam vere ŝatis la ludon. Almenaŭ li agis tiel.«

»Li batalis en la lastaj monatoj sufiĉe ofte en malgrandaj kluboj«, diris Kelly«.

»Certe! Sed mi ne scias, kio obsedigis lin. Subite li malkovris sian koron por tio. Li atakis furioze kaj venkis ĉiujn regionajn heroojn. Ŝajne li bezonis la monon kaj li ankaŭ gajnis atentindan sumeton, eĉ se oni ne vidas tion je liaj vestoj. Stranga homo! Neniu scias, kion li faras kutime. Neniu scias, kiel li pasigas sian tempon. Meze en la laboro li subite forkuras kaj malaperas por la resto de la tago. Kelkfoje li forestas dum semajnoj. Sed oni ne povas konsili lin, li ne atentigas tion. Riĉo atendas je la viro, kiu scias lin manaĝeri, sed li ne konsideros tion. Atentu foje precipe pri tio, kiom multe li celas la kontantan monon, se vi interkonsentas kun li la kondiĉojn.«

Jen la momento, kiam Danny Ward alvenis. Nun la societo estis kompleta. Lia manaĝero kaj trejnisto estis veninta kun li, kaj li mem envenis kiel ekpuŝanta trablova brizo el afableco, kun bona humuro kaj plena de konkeremo pri amikoj. Danny salutis ĉiujn, havis por ĉiu ŝercon, humuran respondon, rideton aŭ ridon. Tio estis lia maniero, sed ĝi estis ne tute aŭtentika. Li estis bona aktoro, kaj li malkovris, ke afableco ne estas malestiminda, se oni volas fari karieron en la mondo. Sed sur la fundo de lia animo li estis sobra, sangofrida batalanto kaj negocisto. Ĉio alia estis masko. Tiuj, kiuj konis lin aŭ faris negocojn kun li, diris, ke Danny ne lasas mistifiki sin, se temas pri io

decida. Li estis neeviteble ĉeestanta ĉe ĉiuj negocaj interparoloj kaj kelkaj asertis, ke lia manaĝero estis nur ilo, kies tasko estas servi kiel laŭtparolilo.

La maniero de Rivera estis tute alia. En liaj vejnoj fluis kaj la sango de indiĝenoj kaj tiu de hispanoj. Li sidis silente kaj senmove en angulo en la fono, kaj nur liaj okuloj glitis de vizaĝo al vizaĝo kaj notis ĉion.

»Tio estas do la bubo, diris Danny kaj taksante lasis vagi sian rigardon laŭ la proponita kontraŭulo. »Kiel statas, olda kamarado?«

La okuloj de Rivera briltremis venene, sed li ne moviĝis por doni signon de agnosko. Li povis flari neniun gringon, sed tiun li ekmalamis tiom, kiom tio estis nekutima eĉ ĉe li.

»Dio mia!« Danny protestis gaje turniĝante al Kelly. »Vi ja ne eble volas, ke mi batalu kontraŭ surdmutulo.« Kiam la ridado trankviliĝis, li denove atakis lin: »Pri Los-Anĝeleso devas stati malbone, se tio estas la plej bona, kion vi povas prezenti. El kiu infanĝardeno vi plukis lin?«

»Li estas bona knabeto, Danny, fidu pri tio«, diris Roberts. »Li ne tiel facile venkeblas kiel tio ŝajnas.«

»Kaj la bokshalo jam je duono estas elvendata«, diris Kelly insiste. »Vi devos provi tion kun li, Danny. Io pli bona jam ne eblas.«

Danny ĵetis plian fojon senzorgan kaj neflateman rigardon al Rivera kaj ĝemis.

»Mi devas trakti lin iom gardeme, mi supozas. Se li nur ne tute finiĝas ĉe tio!«

Roberts blovis kolere tra la nazo.

»Vi devas atenti«, avertis la manaĝero de Danny. »Oni ne povas scii ĉe tia novulo, ĉu ne tamen sukcesas lanĉi neatenditan bonŝancan baton.«

»Ho, mi ja gardos min, gardos min«, ridete diris Danny. »Mi tuj dekomence prenos lin en mian beboflegon, por ke la kara publiko havu ion de tio. Kion vi pensas pri dekkvin rondoj, Kelly? - Kaj poste la pajlon por li.«

»Tio sufiĉas«, tuj venis la respondo. »Vi devas fari tion nur iom reala.«

»Do, ni ekparolu pri la negoco.« Danny eksilentis kaj postkalkulis. »Memkompreneble sesdek kvin procentojn, kiel kontraŭ Carthey. Sed alia dispartigo. Okdek procentoj estus la ĝusta por mi.« Kaj turniĝinte al sia manaĝero: »Ĉu en ordo?«

La manaĝero kapjesis.

»He, vi tie, ĉu vi komprenis tion?« demandis Kelly al Rivera.

Rivera skuis la kapon.

»Nu, la afero statas tiel«, klarigis Kelly. »La batalmono estas sesdek kvin procentoj de la malneta enspezo. Vi estas novulo kaj tute nekonata. Vi kaj Danny dispartigos tiel: vi ricevos dudek procentojn kaj okdek Danny. Tio estas do justa, ĉu ne, Roberts?«

»Tre justa«, Robert konsentis.

»Vi devas akcepti tion«, Roberts konsentis. »Vi ankoraŭ ne havas reputacion, tion vi scias.«

»Kiom da mono ĉe sesdek kvin procentoj de la malneta enspezo elvenos?« demandis Rivera.

»Nu, eble kvinmil, eble eĉ ok«, enmiksiĝis Danny por klarigo. »Proksimume tiel do. Via pago-parto estos ĉirkaŭ mil ĝis dekses cent. Tute beleta sumeto por laŭorda tradraŝo fare de viro kia mi. Kion vi pensas pri tio?«

La respondo de Rivera prenis la spiron de ambaŭ.

»La venkinto ricevos ĉion«, li diris decide.

Fariĝis kviete kiel en tombo.

»Tio estas ja tiel, kvazaŭ oni volus forpreni bombonon de infano«, klarigis la manaĝero de Danny.

Danny skuis la kapon. »Mi estas tro longe en la negoco«, li klarigis.

»Mi volas suspektigi nek la ringojuĝiston nek la ĉeestantojn iel. Mi ne volas paroli pri vetperistoj kaj pri certaj aferoj, kiuj okazas de tempo al tempo. Sed mi rajtas ja diri, ke estas malbona negoco por boksisto tia kia mi. Mi ludas sekure. Mi scias, ke mi venkos. Pri tio ne estas dubo. Sed mi povus rompi la brakon al mi, eh? Aŭ iu sentaŭgulo elglitigas min per ŝmiraĵo, ĉu?« Li skuis solene la kapon. »Ĉu mi venkas aŭ malvenkas – mi ricevos okdek procentojn. Kiel pensas vi, meksikano?«

Rivera skuis la kapon. Danny eksplodis – nun fariĝis tro por li.

»Kial? Ŝmirulo? Mi emus tuj nun marteli vian lignokapon.« Roberts intermetiĝis per sia lanta hezitema maniero por malhelpi malicaĵojn.

»La venkinto ricevos ĉion«, ripetis Rivera paŭte.

»Kial vi nepre volas tion?« demandis Danny.

»Mi povas venki vin«, li sincere respondis.

Danny eksaltis kaj estis forĵetonta la surtuton. Sed tio estis, kiel lia manaĝero sciis, nur blufado kaj pozo. La surtuto ne falis malsupren, kaj Danny lasis trankviligi sin de la aliaj. Ĉiuj simpatiis kun li. Rivera staris sola.

»Vidu foje, klaŭneto«, reargumentis nun Kelly. »Vi estas nenio. Ni scias, kion vi faris en la lastaj monatoj: Vi venkis kelkajn regionajn batalantojn. Sed Danny estas grandioza. Se oni vidos lin post tiu batalo denove en la ringo, temos pri la ĉampioneco. Sed vi estas tute malkonata. Ekstere de Los-Anĝeleso ankoraŭ neniu iam aŭdis ion pri vi.«

»Ili aŭskultos pri mi«, ŝultroleve respondis Rivera. »Post tiu ĉi batalo.«

»Vi ja ne supozas eĉ nur momenton, ke vi povas venki min?«

Rivera kapjesis.

»Nun aŭskultu foje, fariĝu prudenta«, diris Kelly insiste. »Pensu pri la reklamo!«

»Mi volas havi la monon«, respondis Rivera.

»Vi ne povas venki min, eĉ ne post mil jaroj«, furiozis Danny.

»Kial vi do estas tiel obstina?« demandis Rivera. »Se la mono tiel facile gajneblas, kial vi do ne volas gajni ĝin?«

»Mi volas, Dio helpu al mi!« vokis Danny subite konvinkite. »Mi batmortigos vin en la ringo, knabo mia, se vi tiel farse petolas kun mi. Pretigu la kontrakton, Kelly, dissendu la artikolojn, la venkinto ricevos ĉion. Fervore reklamu en la sportgazetoj. Rakontu al la homoj, ke estas batalo inter du personaj malamikoj. Mi montros al tiu ĉi flavbekulo.«

La sekretario de Kelly komencis skribi, sed Danny interrompis lin. »Unu momenton!« Li turnis sin al Rivera: »Ĉu la pesado?«

»En la ringo«, estis la respondo.

»Ne en via vivo, flavbekulo. Se la venkinto ricevu ĉion, la pesado estos morgaŭ matene je la deka.«

»Kaj la venkinto ricevos ĉion, ĉu?« demandis Rivera.

Danny kapjesis. Tio decidis la aferon. Li do eniros la ringon en la plej maturiĝinta forto.

»Pesado je la deka«, diris Rivera.

La kraĵono de la sekretario daŭrigis grati.

»Tio kostos kvin funtojn«, Roberts plendis al Rivera.

»Vi tro fordonis«, diris Roberts al Rivera. »Danny tute certe venkos vin. Li estos tiel forta kiel bovo. Vi ne havos eĉ tiom da bonŝancoj kiel akvoguto en la infero.«

La respondo de Rivera estis bone kalkulita hatoplena rigardo. Eĉ tiun gringon li malestimis, kaj estis trovinta je li la plej blankan gringon el ĉiuj.

IV

Oni apenaŭ atentis Riveran, kiam li estis irinta en la ringon. Li estis salutata nur per sporada sufiĉe senkora aplaŭdado. La spektantoj ne fidis al li. Li estis la ŝafido gvidata de la potenca Danny al la buĉejo. Krome la spektantoj seniluziiĝis. Ili atendis furiozan batalon inter Danny Ward kaj Billy Carthey, kaj nun ili kontentiĝu pri tiu mizera komencanto. La publiko montris sian misplaĉon pri la evento ankaŭ tiel, ke ili vetis du je unu aŭ eĉ tri je unu por Danny. Kaj la koro de vetanta publiko ĉiam estas je la flanko de sia mono.

La juna meksikano sidis en sia angulo kaj atendis. La minutoj rampadis. Danny lasis atendi lin. Tio estis malnova truko, sed ĝi havis efikon je la komencantoj. Ili fariĝis timemaj, se ili tiel sidadis kaj atendis, plenumitaj de korprenigaj antaŭdivenoj, vidalvide kun senkompata fumanta publiko. Sed ĉifoje la truko ne funkciis. Roberts ĝuste rigardis: Rivera ne havas malfortan flankon. Li, kiu estis pli delikata kaj pli sentema kaj havis pli fajnajn nervojfibrojn ol ili ĉiuj, ne estis nervoza. La atmosfero de la malvenko jam antaŭe certigita kaj tiel afliktanta liajn ĉirkaŭantojn, ne impresis lin. Liaj sekundantoj estis gringoj kaj stranguloj: aĉuloj, la kota rubo de la bokssporto, sen honorsento, sen forto. Kaj krome paralizis ilin la sento devi stari en la angulo de la malvenkoto.

»Nun vi devas esti atenta!« avertis lin Spider Hagerthy. Spider estis lia unua sekundanto. » Eltenu ĝin tiom longe, kiom eblas – jen la instrukcioj de Kelly al mi. Se vi ne faras, la gazetoj skribos pri plia ŝajnbatalo kaj batos ŝvelantan bluan okulon al la sporto en Los Anĝeleso.«

Ĉio ĉi ne estis vere instiga, sed tio glitis de Rivera kiel pizo de la muro. Li malestimis boksbatalon premian. Tio estis la malamata sporto de la malamataj gringoj. Li mem sufiĉe ofte ekzercis ĝin, kiel buĉa materialo por aliaj, sed nur ĉar li estis malsata. La fakto, ke li estis kvazaŭ kreita por tiu sporto, signifis nenion al li. Ĝis li venis al la konsilio li ne boksas por mono, sed tiam li kolektis monon sufiĉe facile. Kaj li ne estis la unua inter la homfiloj, kiuj malkovras, ke ili sukcesas en malestimata okupo.

Li ne analizis. Li sciis nur, ke li devis venki en tiu batalo. Io alia ne eblis. Sed post li - puŝinta lin al tiu konvinko - staris forto, pri kiu la bokspubliko eĉ ne sonĝis. Danny Ward batalis por mono kaj por tiuj agrablaĵoj, kiujn la mono povas havigi al li en tiu ĉi vivo. Sed ĉi tio, por kio batalis Rivera, bruligis sin en ties carbon. Kiam li nun tute sola sidis en sia angulo de la ringo, kun vaste malfermaj okuloj, kaj atendis sian trukoriĉan kontraŭulon, li havis viziojn ardajn kaj terurajn, kaj tiuj estis tiel klaraj kaj precizaj, kvazaŭ li travivus ilin.

Li vidis la blankajn murojn de la akvoenergia fabriko de Rio Blanco. Li vidis la ses mil malsatajn palajn laboristojn kaj la sep- kaj ok-jarajn infanojn, kiuj laboraciis en longtempaj skipoj por dek cendoj ĉiutage. Li vidis la migrulo-laboristojn, la fantomecajn mortulajn kraniojn de la tinkturisto-laboristoj en la tinkturejo. Li memoris sian patron nomi la tinkturejon suicida infero, ĉar nur unu jaro da laboro tie signifis la morton. Li vidis la antaŭdomejon kun sia patrino, kiu kuiris kaj kiu de mateno ĝis vespero streĉite dommastrumadis, sed tamen havis tempon karesi kaj ami lin. Kaj li vidis sian altstaturan patron kun lia densa liphara barbo kaj larĝa brusto, lian patron, kiu, pli afabla ol ĉiuj, amanta ĉiujn homojn, sed kies koro tamen tiom superfluis de amo, ke ankoraŭ sufiĉe da amo postrestis por la patrino kaj la malgranda muchacho, kiu ludis en angulo de la antaŭdomejo. En tiuj tagoj li ne nomiĝis Felipe Rivera. Li nomiĝis Fernandez, kiel lia patro kaj lia patrino. Lin ili nomis Juan. Pli poste li ŝanĝis la nomon, ĉar li rimarkis, ke la nomo Fernandez estas malamata de la policaĵ ĉefoj, de la politikaj oficejoj kaj de la kamparaj milicoj.

La granda, varmkora Joakino Fernandez! Elstaran lokon li okupis en la vizioj de Rivera. Tiam li ne komprenis, sed kiam li nun retrorigardis, li ekkomprenis. Li povis vidi lin, kiel tiu kompostis

litertipojn en la eta presejo aŭ ĉe la plene okupita pupitro, kiel li haste kaj nervoze skribadis senfinajn zigzagajn liniojn. Kaj li memoris la strangajn vesperojn, kiam la laboristoj en malhelo sekrete aliris kvazaŭ kiel homoj, kiuj intencas malbonon, kiel ili renkontis lian patron kaj dum horoj parolis kun li, dume la muchacho ofte sen dormi, kuŝis en sia angulo.

Kvazaŭ el granda foro li aŭdis la voĉon de Spider Hagerthy, kiu diris al li: »Do ne tuj dekomence sternu vin. Tio estus kontraŭ la instrukcioj. Akceptu vian tradraŝadon kaj poste rikoltu vian monon.«

Dek minutoj pasis, sed li ankoraŭ nun sidis en sia angulo. Oni vidis nenion de Danny, kiu evidente eluzis sian trukon ĝis la ekstremo.

Sed pliaj vizioj brulis en la memoro de Rivera. La striko, aŭ pli bone la elbariĝo de la laboristoj, ĉar tiuj estis helpintaj al iuj strikantaj fratoj en Puebla. La malsato, la »ekspedicioj« en la montojn pro beroj, radikoj kaj herboj, kiujn ili manĝis kaj kiuj havigis al ili stomakajn spasmojn kaj ventrodolorojn. Kaj tiam la inkuba okazaĵo: La soldatoj de la generalo Rosalio Martinez kaj de Porfirio Diaz kaj la mortigaj fusiloj, kiuj neniam volis ĉesi kraĉi morton kaj pereon, dume la pekoj de la laboristoj denove kaj denove estis lavitaj en ilia propra sango. Kaj tiu nokto! Li vidis la malaltajn ĉarojn, sur kiuj la mortintoj estis tavoligitaj, antaŭvidata por Verakruco, kiel nutraĵo por la ŝarkoj en la golfo. Li revidis sin grimpi trans la makabran monton de mortintoj por serĉi kaj trovi la patran kaj patrinan kadavrojn je parto nudigitajn kaj perforte traktitajn. Precipe klare, li memoris pri sia patrino – nur ŝia vizaĝo elrigardis, la korpo estis kaŝita de dekoj de mortintoj. Denove knalis la fusiloj de Porfirio Diaz, kaj li vidis sin haste forkuregi kiel persekutitan surmontan kojoton.

Al liaj oreloj sonis laŭta muĝado simila al la maro, li vidis veni malsupren Danny Wardon je la pinto de lia sekvantaro el trejnistoj kaj sekundantoj tra la meza irejo. La publiko muĝis pro entuziasmo por la populara heroo, kiu estis destinita venki. Ĉiuj jubilis al li. Ĉiuj estis por li. Eĉ la sekundantoj de Rivera elspiris malŝarĝite kaj pliboniĝis ilia humuro, kiam Danny lerte kliniĝis sub la ŝnuregoj kaj paŝis en la ringon. Lia vizaĝo montris senfinan rideton. Kaj se Danny ridetis, ridetis ĉiu colo de lia vizaĝo ĝis la sulketoj en la okulanguletoj kaj profunden en liajn okulojn mem. Neniam oni vidis tian afablan batalanton. Lia vizaĝo estis enkorpiĝo de bonvolemo kaj de kamara-deco. Li konis ĉiun. Li ŝercis kaj ridis kaj salutis siajn amikojn tra la ŝnuregoj. La aliaj, pli foraj, kiuj ne povis bridi sian admiron vokis laŭte: »Ho, Danny!« La bona humuro kreskis kaj elfurioziĝis en aplaŭdaj ovacioj, kiuj daŭris kvin minutojn.

Rivera restadis neatentata. Laŭ tio, kio interesis la publikon, Rivera ne ekzistis. Spider Hagerthy kliniĝis kun ŝvelinta vizaĝo super lin.

»Ne ektimu«, Spider avertis lin.

»Kaj ne forgesu la instrukciojn. Vi devas elteni. Ne sternu vin. Se vi sternos vin ni poste tradraŝos vin en la transvestiĝejo. Komprenite, ĉu? Vi devas batali.«

La publiko ekaplaŭdis. Danny trapaŝis la ringon, rekte al Rivera kaj kliniĝis al li. Li prenis manon de Rivera inter siajn kaj premis ĝin per impulsa bonkoreco. La publiko elkriis sian rekonon pro la prezentita sportspirito de li. Danny salutis sian kontraŭulon kun la dediĉiteco de frato. Liaj lipoj moviĝis kaj la publiko ne povanta aŭdi la vortojn parolatajn de li kaj supozanta ilin ja afablaj, amindaj kaj diritaj en la maniero de sportulo, kriis ree. Nur Rivera aŭdis la mallaŭte diritajn vortojn.

»Eta meksika rato, kiu vi estas«, elpenetris sible inter la ridetantaj lipoj »mi elŝiros viajn intes-tojn.«

Rivera ne moviĝis. Li ne ekstaris. Li montris sian malamon nur per la okuloj.

»Ekstaru, hundo«, ŝrikis de malantaŭe tra la ŝnurego el la spektantejo.

La amaso komencis sibli kaj moke fajfi lin pro lia apenaŭa sportulmaniera konduto, sed li ne ekstaris. Nova aplaŭdego salutis la boksiston Danny, kiam li moviĝis tra la ringo reen al sia loko.

Kiam Danny demetis la mantelon, oni vokis entuziasmigite »Ha!« kaj »ho!« Lia korpo estis perfekta, loĝata de elasteco, sano kaj forto. La haŭto estis blanka kaj glata kiel tiu de junulino. Gracio, rezistokapablo kaj energio estis en li. Tion li pruvis en dekoj de bataloj. Lia bildo iris tra la tuta sport- kaj kulturgazetaro.

Ĝemado eksonis, kiam Spider Hagerthy detiris la lanĉemizon trans la kapon de Rivera. Lia korpo pro la malhela haŭtkoloro ŝajnis esti pli etstatura ol ĝi estis efektive. Li havis muskolojn, sed tiuj ne tiom impresis kiel tiuj de la kontraŭulo. Sed kion la publiko tamen pretervidis, tio estis lia profunda brusto. Kaj la publiko ankaŭ ne imagis - ne povis imagi tion - kia persistemo estis en lia karno kaj kia eksploda forto en liaj pugnoj, kiel fajnaj estis liaj nervoj, kiuj kiel dratoj etendiĝis en lia tuta korpo kaj faris tiel el li grandiozan batalmaŝinon. La ununura, kion la publiko vidis, estis brunhaŭta dekokjara junulo kun korpo, kiu aspektis kiel tiu de knabo. Alie je Danny. Jen viro dudekkvarjara kaj lia korpo estis tiu de viro. La kontrasto eĉ pli okulfrapis, kiam ili staris unu apud la alia en la ringo kaj ricevis la lastajn ringojuĝistajn atentigojn.

Rivera konstatis, ke Roberts sidis rekte malantaŭ la sportraportistoj. Li estis eĉ pli ebria ol kutime kaj lia parolo laŭ tio eĉ pli treniĝema.

»Estu trankvila, Rivera«, diris Roberts.

»Batmortigi li ne povas vin. Tion ne forgesu. Li tuj dekomence ege atakos vin, sed ne lasu vin perpleksigi pro tio. Simple kovru vin, staru firme kaj klinĉu. Li ne povas vundi vin tro. Imagu simple, ke li tradraŝas vin en la trejnhalo.«

Rivera ne donis signon, ke li aŭdis lin.

»Grumbla eta diablo«, murmuris Roberts al sia apuda najbaro. »Tiel li ĉiam estis.«

Sed Rivera forgesis ĵeti sian kutiman venenan rigardon al li. Vizio de senfine multaj fusiloj kva-zaŭ blindgis lin. Ĉiu vizaĝo en la spektantejo de la plej multekostaj ĝis la plej foraj lokoj tute malantaŭe, kiujn li ankoraŭ povis vidi - estis transŝanĝintaj en fusilon kaj li vidis la meksikan limon antaŭ si - seka, elsuĉita de la suno, plena de doloro, kaj je tiu limo la ĉifonitaj aroj, kiuj malfruiĝis pro la fusiloj.

Li atendis starante tute malantaŭe en sia angulo. Liaj sekundantoj rampis tra la ŝnuregoj eksteren kaj kunprenis siajn faldoseĝojn. Danny staris transverse al li en la kontraŭa angulo de la kvarangula ringo. La gongo eksonis, kaj la batalo komenciĝis. La publiko hurlis pro ĝojo. Ankoraŭ neniam la publiko ĉeestis batalon, kiu komenciĝis pli konvinkige. La gazetaro pravis. Estis batalo de malamikoj. Tri kvaronojn de la distanco Danny trapasis per salto, por povi ataki la korpon de sia kontraŭulo, avanco, kiu klare perfidis, ke estis lia intenco vori la etan meksikanon kun haŭto kaj hararo. Li atakis ne per unu bato, ne per du batoj, ne per deko da batoj. Estis kirliĝanta turbo de batoj, ciklono de detruo. Rivera kvazaŭ perdiĝis. Li estis ŝutkovrita, tombigita sub lavangoj de duraj batoj, kiujn lanĉis fama majstro de la boksarto. Rivera estis ŝanceligita, balaita kontraŭ la ŝnuregojn, de la ringojuĝisto deŝirita kaj plian fojon ĵetita kontraŭ la ŝnuregojn.

Ne estis batalo, estis buĉado, masakro. Ĉiu alia publiko, krom tiu de premia boksbatalo, retenus la aeron en tiu unua minuto. Efektive: Danny sciis, kion li kapablas - estis grandioza uverturo. La publiko tiom certis pri sia juĝo kaj ĉe tio estis tiel ekscitita kaj favorema, ke ĝi tute pretervidis, ke

la meksikano plu staris sur siaj piedoj. Ili tute forgesis la boksiston Rivera. Ili apenaŭ vidis lin, tiom li perdiĝis sub la vorema atako de Danny. Minuto tiel pasis kaj ankoraŭ plia. Tiam la publiko, en momento, kiam la batalantoj estis disigataj, vidis klare la meksikanon. Unu lipo estis fendigita, lia nazo sangis. Kiam li turnis sin kaj ŝanceliĝante ekklinĉis, oni vidis tie, kie li tuŝis la ŝnuregojn, ruĝajn striojn sur lia dorso, el kiu fontis sango. Sed kion la publiko ne rimarkis, tio estis, ke lia brusto ne forte laboris, kaj ke liaj okuloj fride brilis kiel kutime. Tro da ambiciaj estontaj majstroj en la kruela kaoso de trejnigejoj provis jam per similaj kruelaj atakoj al li. Por salajro de duono da dolaro ĝis dekkvin dolaroj semajne, li lernis elteni – dura instruado, kiun li trairis.

Jen okazis nekutima. La konfuziga intermiksiĝo de pugnoj, kies detaloj oni apenaŭ povis sekvi, subite ĉesis. Rivera staris sola tie. Danny, la terura Danny, kuŝis sur la dorso, lia korpo ekstremis, dume li lante rekonsciĝis. Li nek ŝanceliĝis, nek li sinkis planken aŭ lante falis. La dekstra hokopugno de Rivera trafis lin, kiam Danny ŝvebis en la aero, kiel fulmo el serena ĉielo. La juĝisto mansignis al Rivera, ke tiu retiriĝu kaj kliniĝis super la falintan gladiatoron, nombrante la sekundojn. La publiko de boksbatalo kutime aplaŭde jubilas post nokaŭtiga bato. Sed tiu ĉi publiko ne jubilis. La afero okazis tro netatendite. La nombrado de la sekundoj estis akompanata de streĉita silento, kiu estis disŝirata per la triumfa voĉo de Roberts.

»Mi ja diris tion al vi, ke li boksas per ambaŭ pugnoj!«

En la kvina sekundo Danny turniĝis pene sur la vizaĝon, kaj kiam la juĝisto nombris la sep, li apogis sin sur unu genuon, preta ekstarti tuj kun la naŭ antaŭ ol dek estos dirita. Se lia genuo kun 10 ankoraŭ estus tuŝinta la plankon, jen li estus konsiderata »malsupre« kaj do kiel »venkita«. En tiu momento, kiam lia genuo estus leviĝinta de la planko, li estus rigardata kiel staranta, kaj en la sama momento la dekstra pugno de Rivera rajtus bati lin denove planken. Rivera volis uzi sian bonŝancon. Tuj kiam la genuo de Danny estos solviĝinta de la planko, li ekbatus denove. Li ron-diris sian kontraŭulon, sed la juĝisto ŝovi sin inter ilin kaj Rivera rimarkis, ke la sekundoj, kiujn li nombris, estis tre lantaj sekundoj. Ĉiuj gringoj estis kontraŭ li, eĉ la juĝisto.

Ĉe »naŭ« la juĝisto puŝis Riveran tiom, ke li estis retroĵetata. Tio estis malsportuleca. Per tio al Danny fariĝis ebla restariĝi, ree kun rideto sur la lipoj. Duone kurbiĝinte kaj per la brakoj defendantaj la vizaĝon kaj la abdomenon, li ŝanceliĝis antaŭen kaj lerte klinĉis. Laŭ la reguloj de la bokssporto la juĝisto estus devigita disigi Danny de Rivera, sed li ne faris tion, kaj Danny kroĉiĝis al li kiel surfe damaĝita anasokonko en la puŝado de ondofrapado, kaj Danny iom post iom rekollektis fortojn. La lasta minuto de la rondo rapidis. Se li eltenus ĝis ties fino, li povus ripozi tutan minuton en sia angulo. Kaj li eltenis kaj ridetis spite al siaj despero kaj mizero.

»Danny reridetas!« kriis unu el ili kaj la publiko laŭte ridis pro malŝarĝiĝo. »Dannitan puŝforton havas tiu ŝmirulo«, Danny diris ĝemante en sia angulo al sia konsilanto, dume liaj asistantoj kiel freneze prilaboris lin.

La dua kaj la tria rondo estis malsovaĝaj. Danny, kiu estis ruza kaj perfekta ringogeneralo, stariĝis sin kaj blokis por ripozi de la obtuziga bato ricevita en la unua rondo. En la kvara rondo li ree estis tute la malnova. Kvankam li estis tre elĉerpita kaj traskuita, lia bona fizika stato ebligis al li regajni sian forton. Sed li ne reproviz virovorajn taktikojn. La meksikano montriĝis danĝera tartaro. Anstataŭ tio li nun prezentis siajn plej bonajn boksertifikaĵojn. En ĉiuj trukoj kaj pri sperto kaj trejniteco li estis majstro; eĉ, se li ne povis lanĉi ion decidan, sed li ja plu batadis sian kontraŭulon kaj iom post iom lacigis lin laŭ ĉiuj reguloj de la boksparto. Li batis trifoje, se Rivera batis unufoje, sed ne estis decidaj batoj. La sumo de multaj batoj donu la finigan decidon mem. Li respektis

la novulon, kiu batis same bone per ambaŭ manoj, kaj kies pugnoj mirinde mallongbrake eksplodis.

En la defendo Rivera evoluigis maltrankviligan rektecon de la maldekstra pugno. Ĉiam denove, atakon post atako tiu elpafiĝis kaj terure lezis la buŝon kaj la nazon de Danny. Sed Danny adaptiĝis. Ĝuste tio estis, kial li estis ĉampiononto. Li povis laŭplaĉe ŝanĝi batalmanieron kontraŭ alia. Nun li pli proksimiĝis al sia kontraŭulo. Per tiu tekniko, kiu estis precipe agrabla al li, fariĝis ebla al li eviti la maldekstran pugnon de la alia. Nun li plurfoje kapablis sovaĝigi la publikon, sed la nigron de la celtabulo li trafis, kiam li per potenca hoko suprenlevis la meksikanon en la aeron kaj faligis lin sur la maton. Rivera ripozis sur unu genuo kaj uzis la sekundojn, sed interne li estis konvinkita, ke la juĝisto tre kurtigis la sekundojn por li.

En la sepa rondo denove sukcesis al Danny lanĉi diablan hokon supren. Li tamen nur ŝanceligis Riveran. Sed en la sekva momento, kiam tiu staris senhelpa kaj sendefenda, per nova bato li lasis traflugi lin inter la ŝnuregoj. Rivera falis sur la kapojn de la gazetistoj, kiuj puŝante levis lin kaj transportis ekstere de la ŝnuroj ĝis ties angulo ĉe la platformo. Ĉi tie li ripozis sur unu genuo, dum la juĝisto rapidege nombris la sekundojn. Interne de la ŝnuregoj, tra kiuj li devis kliniĝi por povi ree atingi la batalejon, atendis Danny. La juĝisto nek interŝovis sin, nek li repuŝis Danny-on.

La spektantoj estis ekster si pro entuziasmo. »Batmortigu lin, Danny, batmortigu lin!« oni kriis. Dekoj da voĉoj daŭrigis la krion ĝis ĝi sonis kiel la milithurlado de lupoj.

Danny faris sian plej bonan, sed kiam la juĝisto ne nombris naŭ, sed nur ok, Rivera subite jam neatendite glitis inter la ŝnuregoj enen kaj savis sin per klinĉado. Nun la juĝisto tuj ĉeestis, deŝiris lin, tiel, ke li estis celtabulo, li helpis al la boksisto Danny tiom, kiom malsportuleca juĝisto iel povas helpi al li.

Sed Rivera eltenis la atakon kaj la kirlado foriĝis el lia cerbo. Ili ĉiuj estas samaj. Ili estas la malamataj gringoj, kaj ili ĉiuj estas malhonestaj. Sed eĉ en la plej teruraj momentoj lumis kaj radiis la vizioj en lia cerbo – longaj trajnoj kun vagonaroj, kiuj pumpumas tra la dezerto, prizonoj kaj karceroj, vagabondoj ĉe akvejoj – la tuta turmentiga aĉa panoramo, kiun li estis vidinta en sia vagado post la tagoj de Rio Blanco kaj post la striko. En belega brila vizio li vidis la grandan revolucion balai tra la tuta lando. La fusiloj ĉeestis, ĝuste antaŭ li. Ĉiu unuopa vizaĝo de la malamataj vizaĝoj estis fusilo. Por la fusiloj li batalis. Li kaj la fusiloj estis unueco. Li kaj la revolucio estis unueco. Li batalis ĉi tie por ĉiu parto de Meksiko.

La publiko ekĉagreniĝis pri Rivera. Kial li ne akceptas la tradraŝon ordigitan al li? Kompreneble li estos venkita, sed kial li faras tiom da spektaklo pri tio? Nur tre malmultaj interesiĝas por li, kaj tio estis la difinita limigita procentaĵo de ludantoj, kiuj ludis riskan ludon. Kvankam ili certis pri la venko de Danny, ili tamen vetis kvar je 10 aŭ unu je tri favore al la meksikano. La vetoj konsiderindis, kiom da rondoj Rivera eltenus. Kelkaj eĉ facilanime vetis je tio, ke li ne sep, ja eĉ ne ses rondojn eltenus. Tiuj, kiuj kontraŭvetis, do jam gajnis kaj tiel feliĉe solvis la demandon rilate al la riskita mono, kaj nun ili aliĝis al la alia flanko kaj subtenis la favoraton.

Rivera rifuzis, ke Danny venkas lin. En la oka rondo tiu provis vane ripeti la suprenhokon. En la naŭa rondo li denove perpleksigis la publikon. Enmeze de klinĉo Rivera liberigis sin per rapida fleksebla movo kaj en la malvasta loko inter iliaj korpoj lia dekstra sagis supren de la koksa alto. Danny falis planken kaj eluzis la nombradon. La spektantoj estis alarmitaj. Li estis atakita en sia propra specialfako. Lia fama dekstra suprenhoko estis uzata kontraŭ li mem. Kiam li je naŭ ekstaris, Rivera ne provis trafi lin kiam estis nombrate naŭ. La juĝisto ja jam evidente estis blo-

kinta lin en la sama situacio, sed male al tio li estis paŝinta flanken, kiam Rivera estis tiu, kiu ĵus devis ekstari.

En la deka rondo Rivera kroĉigis el koksa alto dekstran suprenhokon kontraŭ la mentonon de sia kontraŭulo. Danny pli kaj pli desperiĝis. Lia rideto eĉ ne momenton forlasis lian vizaĝon, sed li reprovigis siajn virovorajn atakojn. Sed kiom ajn li dancadis, li ne povis fari ion decidan kontraŭ Rivera, kiom ajn li kirloventis. Sed Rivera en la kaosa kirlado eĉ trifoje plankenbatis lin. Danny ne tiom rapide reakiris siajn fortojn. Kaj en la dekunua rondo la afero fariĝis serioza por li, kvankam li de tiam ĝis la dekkvara rondo montris la plej bonan, kion li montris en sia tuta kariero. Li interrompis, blokis, batalis ekonomie kaj penis regajni fortojn, kiujn li jam foruzis. Krome li batalis kaŝe tiom fie, kiom kapablas tion nur sukcesa boksisto. Ĉiun fiartifikon kaj ĉiun intrigon li uzis, li klinĉis, sed ŝajne nur hazarde. Li premegis la boksgantojn de Rivera inter brako kaj korpo kaj metis sian propran ganton sur la buŝon de Rivera por senspirigi lin. Ofte dum klinĉoj, kiam ili korpe proksimis unu al la alia, li siblis abomenajn kaj neeldireblajn insultvortojn inter la diskrevitaj sed ridetantaj lipoj en la orelojn de Rivera. Ĉiu de la ringojuiĝisto ĝis la publiko prenis la partion de Danny kaj helpis lin. Kaj ili sciis, kion li intencis fari. Subigite de la mirigaj surprizoj de la nekonatulo, li metis ĉiun esperon en unu decidan baton. Li malfermis sian defendon kaj akceptis la batojn, li kvazaŭ fiŝkaptadis, ŝajnis eksveniĝojn kaj tiris je sia kontraŭulo, por ke tiu malfermu por momento la defendon, por ke tio permesu al li el tuta forto ekbati kaj turni la batalon. Kiel faris tion jam alia pli granda boksisto antaŭ li, li eble provis trafi sian kontraŭulon per dekstra hoko sur la mentonon kaj per maldekstra sur la sunplekson. Li kapablis al tio, ĉar li estis konata pri sia puŝforto, kiu restadis en liaj brakoj, tiom longe kiom li iel povis teni sin sur la piedoj.

La sekundantoj de Rivera en la paŭzoj inter la rondoj zorgis nur malmulte por li. Ili iom sekigis lin per svingado de mantukoj, sed havigis al lia pumpumanta pulmo ne multe da aero. Spider Hagerthy donis al li konsilojn, sed li sciis, ke estis malbonaj konsiloj. Ĉiuj estis kontraŭ li. Li estis ĉirkaŭata de perfiduloj. En la dekkvara rondo li ree surplankigis la boksisiston Danny kaj ripozis staranta, dume la juĝisto nombris la sekundojn. El la alia angulo Rivera aŭskultis suspektigan flustradon. Li vidis kiel Michael Kelly iris al Roberts, kliniĝis al li kaj flustris ion al tiu. La oreloj de Rivera estis kiel tiuj de kato, dezerte ekzercita, li aŭdis frazfragmentojn de tio, kion Mikaelo diris. Li volonte volis aŭdi pli, kaj kiam lia kontraŭulo leviĝis, sukcesis al li manovri la batalon tiel, ke ili klinĉis transe ĉe la ŝnuregoj.

»Li devas«, li aŭdis paroli Mikaleon, Roberts kapjesis. »Danny devas gajni – mi perdis sumegon – mi vetis gigante grandan sumon – mian propran monon – se li trairos la dekkvinan rondon, mi estos bankrota – la ulo agos laŭ tio, kion vi diras. Tranŝovu iom al li.«

»Kaj nun Rivera ne plu vidis viziojn. Ili provis mistifiki lin. Ankoraŭ plian fojon li sendis Danny-on sur la plankon kaj ripozis, la manoj apogataj je la flankoj. Roberts ekstaris.

»Nun li estas kaputa«, li diris. Iru en vian angulon.«

Li parolis ordeme, kiel li ofte parolis en la trejnado al Rivera. Sed Rivera rigardis lin furioze kaj atendis, ke Danny ekstaru.

Kiam li en la minutojn longa paŭzo ree sidis en sia angulo, venis Kelly, la entreprenisto, al Rivera kaj parolis al li. »Ĵetu la mantukon, damnita ulo!« Li siblis mallaŭte kun raŭka voĉo. »Vi devas storni vin, Rivera. Faru, kiel mi diras, kaj mi sekurigis al vi vian estontecon. La sekvan fojon mi lasos vin venki kontraŭ Danny. Sed ĉifoje devas vi kuŝi surplanke.« Rivera per rigardo komprenigis, ke li aŭdis la vortojn, sed li montris per neniu signo, ĉu li konsentas aŭ ne.

»Kial vi diras nenion?« demandis Kelly ĉagrenite.

»Vi perdas en ĉiu kazo«, aldonis Spider Hagerthy. »La juĝisto ne lasos vin venki. Obeu al Kelly kaj sternu vin!«

»Jes, sternu vin, knabo mia!« petegis Kelly. »Tiukaze mi helpos al vi ĝis la ĉampioneco.«

Rivera ne respondis.

»Mi faros, do helpu min, knabo mia.«

Kiam la gongo eksonis, Rivera sentis, ke iu danĝero minacas lin. La publiko rimarkis nenion. Kion ajn tio povus esti – ĉiukaze minacis interne de la ringo kaj tute en lia proksimo. Danny ŝajne regajnis sian pli fruan memcertecon. La optimismo, kun kiu Danny proksimiĝis, ektimigis Riveran. Evidente iu fia truko estis en preparo. Danny saltis al li, sed Rivera evitis kunpuŝiĝon. Li sekurigis sin per tio, ke li flankeniris paŝon. Kion la alia atendis, tio estis klinĉo. Tio estis iel necesa, por ke la fia truko sukcesu. Rivera retroiris kaj rondcirklis malproksimen de la kontraŭulo, sed li sentis, ke la kunpuŝiĝo kaj la truko pli frue aŭ pli malfrue okazos. Despere li provis elŝovi la momenton. Kiam Danny ree sturme antaŭeniĝis, Rivera kondukis tiel kvazaŭ li volus klinĉi. Sed en la lasta momento, kiam iliaj korpoj estis kunpuŝontaj, li rapide retrosaltis. Kaj en la sama momento eksonis el la angulo de Danny la voko: Foul! Rivera estis mistifikinta ilin. La ringojuĝisto hezitis nedecideme. La decida frazo, kiun li sur la lipoj jam estis formulinta, falis neniam, ĉar knabovoĉo sur la galerio kriis: »Trompo! Trompo!« Danny laŭte insultis Riveran kaj kuregis atakante al li, sed Rivera evitis lin dancece. Rivera decidis nun ne plu bati al la korpo de la alia, per tio li riskis duonon de la bonŝanco gajni, sed li sciis, ke li, se li vere volis venki, devis eviti la proksimdistancan batalon. Ĉe la plej eta eblo ili kulpigus lin je »faŭlo«. Danny lasis ĉiun memgardemon flanken. Dum du rondoj li verve atakis la junulon, kiu ne kuraĝis renkonti lin en proksimdistanca batalo. Ĉiam denove Rivera estis trafita; li devis akcepti la batojn je dekoj, por eviti la danĝeran proksimdistancan batalon. Ĉe tiu unika finprezentado de Danny la publiko leviĝis kaj ekfrenezigiĝis. Ĝi komprenis nenion pri tio, kio okazis. La sola afero, kiun ĝi povis vidi, estis, ke la favorato tamen venkos post ĉio.

»Kial vi ne batalas?« ili kriis kolere al Rivera. »Malkuraĝulo! Malkuraĝulo! Ek, filo de hundo! Buĉu lin, Danny! Buĉu lin! Vi jam havas lin, buĉu lin!«

En la tuta halo Rivera estis la ununura, kiu retenis sian sangofridecon. Laŭ temperamento kaj raso li estis la plej pasia el ĉiuj, sed li jam estis elmetita al multe pli grandaj ekscitiĝoj, tiel, ke tiu komuna pasio el dek mil gorĝoj krianta, kiu leviĝis ondon post ondo, al li ne signifis pli ol la velureca frideto de somera vespero.

En la deksepa rondo Danny daŭrigis sian prezentadon, Rivera, trafita post forta bato, ekŝanceliĝis, liaj manoj falis senhelpe malsupren, dume li ŝajne malvoleme reŝanceliĝis. Nun Danny pensis, ke lia bonŝanco estas veninta. La ulo nun estis sub lia kontrolo. Sed Rivera per la montrita aktora trompago superruzis lin kaj trafis lin kun la rekta dekstra pugno sur la buŝon. Danny falis. Kiam li ekstaris, Rivera ree surplankigis lin per dekstra hoko al kolo kaj nuko. Tion li ripetis trifoje. Neniu juĝisto de la mondo estus povinta paroli pri faŭlo.

»Ho, Bill! Bill!« Kelly insiste petegis la ringojuĝiston.

»Mi povas fari nenion« diris la juĝisto bedaŭrante. »Li ne donas al mi okazon pri tio.«

Danny, preskaŭ tute detruita, heroe starigis sin denove kaj denove. Kelly kaj aliaj en la proksimo de la ringo komencis voki la policon, por ke tiu intervenu, kvankam la angulo de Danny rifuzis ĵeti la mantukon. Rivera vidis kiel la dika serĝento faris nelertan provon tragrimpi sub la ŝnuroj, kaj li ne klare sciis, kion signifas tio. Tiuj gringoj sciis trompi je tiom da manieroj ĉe boksbatalo. Danny resurpiediĝinte, ŝanceliĝis nesekure kaj senhelpe antaŭ li tien kaj tien. La juĝisto kaj la policisto

ambaŭ etendis la manojn al Rivera, kiam li batis lastan fojon. Ne estis plu kaŭzo interrompi la batalon, ĉar Danny ne plu ekstaris.

»Nombro!« Rivera kriis raŭke al la juĝisto.

Kaj kiam la nombrado estis finita, la sekundantoj levis la boksiston Danny kaj portis lin en ties angulon.

»Kiu estas la venkinto?« demandis Rivera.

Malvoleme la juĝisto kaptis unu el liaj boksgantmanoj kaj tenis ĝin supre.

Rivera ne ricevis bondezirajn salutojn. Sen akompano li iris en sian angulon, kie liaj sekundantoj ankoraŭ ne starigis la faldseĝon por li. Li apogis sin kontraŭ la ŝnuregoj, furioze rigardis ilin plena de malamo, li fikse rigardis al ili kaj rondirigis la okulglobojn preter la dekmiloj de gringoj. Liaj genuoj tremis kaj li singultis pro elĉerpiteco. Antaŭ liaj okuloj ondadis la malamataj vizaĝoj tien kaj tien, kapturnige naŭzigante lin. Sed tiam Rivera rekonsciiĝis, ke ili signifas fusilojn. La fusiloj estis liaj. La revolucio povis marŝi plu.